

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1914.

Andra kammaren.

Nr 14.

Tisdagen den 3 februari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 28 nästlidna januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Petersson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 42, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Saxtorp nr 13 i Malmöhus län;

nr 43, angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Fjärrestad nr 1 och 2 i Malmöhus län; och

nr 45, angående driftkostnader under år 1915 för statens domäner.

Dessa propositioner bordlades på begäran.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till bankoutsittet propositionen nr 35, med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 8 och 17 i förordningen den 5 juni 1909 angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet;

till statsutskottet propositionerna:

nr 26, angående återlämnande till vederbörande av fyra aktier i numera upplösta aktiebolaget Svappavaara malmfält;

nr 37, angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter hemmansägaren *Andreas Moberg* från *Plombo Östergård* i *Stengårdshult* socken; och

nr 38, angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter arbetaren *Nils Larsson* från *Ljusne*;

till jordbruksutskottet propositionen nr 40, angående överlåtelse till lantförsvaret av viss del av det till förra majorsbostället

Andra kammarens protokoll 1914. Nr 14.

Gudhem nr 1—9 med Holmäng nr 1 Hulegård i Skaraborgs län hörande utskiftet Helle;

till konstitutionsutskottet propositionen nr 41, med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § 3, 12, 19, 47, 48, 49, 52 och 56 punkterna i lagen om val till riksdagen; samt

till lagutskottet propositionen nr 47, med förslag till lag om kommission, handelsagentur och handelsresande m. m.

§ 4.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarens bord ligande motionerna; och hänvisades därvid:

till kammarens första tillfälliga utskott motionen nr 233, av herr *Lindman*;

till kammarens andra tillfälliga utskott motionen nr 234, av herr *Holmström*;

till kammarens tredje tillfälliga utskott motionen nr 235, av herrar *Nilsson* i Tänga och *Thorsson*;

till statsutskottet motionen nr 236, av herr *Ingvarson*;

till kammarens femte tillfälliga utskott motionen nr 237, av herr *Hildebrand*;

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionerna:

nr 238, av herr *Molin* i Dombäcksmark; och

nr 239, av herr *Lindhagen*; samt

till kammarens femte tillfälliga utskott motionerna nr 240 och 241, av herr *Lindhagen*.

§ 5.

Lagutskottets nu föredragna utlåtande nr 1 bordlades åter.

§ 6.

Ang. återlämnande av en i andra kammaren väckt motion.

Härpå föredrogs lagutskottets memorial, nr 2, med anledning av remiss från andra kammaren av en av herr C. Lindhagen väckt motion; och begärdes ordet därvid av

Herr *Lindhagen*: Det är väl inte lönt att strida mot den formella övermakten, men jag får i alla fall lov att säga några ord.

Härom dagen hade jag väckt motion om att det skulle verkställas en undersökning beträffande luften i riksdagshuset och vidtagande av lämpliga åtgärder i anledning därav. Denna sak ansågs skola tillhöra ett ständigt utskott. Det står nämligen, att bankoutskottet skall syssla med riksgäldskontorets styrelse och tillstånd. Nu är det verkligen så, att riksdagshuset lyder under riksgäldskontoret, och frågan om en under-

sökning av riksdagshusluften skulle då även den medelbart höra under riksgäldskontoret. Jag tyckte också, att om man skulle följa sakliga synpunkter, skulle detta vara riktigt, och därför böjde jag mig härför.

Här är nu åter fråga om en undersökning av två lagars verkningar. Om lagutskottet står det i grundlagen, att dit skola gå frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av civillag. Om man begär en undersökning av två lagars verkningar, är detta verkligen en fråga om ändring av civillag, åtminstone är det en fråga, huruvida en lag verkar riktigt, och de synpunkter, som skola läggas på bedömandet därav, äro precis desamma, som lades på frågan, då lagen antogs. Det är sålunda någonting, som i ännu högre grad faller in under detta stora område än det spörsmål jag i förra fallet berörde — eller åtminstone i lika hög grad. För den, som i likhet med mig alltid trott, att det för att det skall bli något framåtskridande, är nödvändigt, att de *sakliga* synpunkterna i första rummet få göra sig gällande, måste det vara alldeles ofattligt, att man i detta fall kan anlägga en sådan synpunkt som man gjort — man har icke kunnat åberopa, att frågan enligt sakens natur icke skall höra till lagutskottet, utan att den enligt bokstavens lydelse icke skall höra dit.

Nu vill jag för min del göra gällande, att bokstaven icke får tolkas på det sättet, att, om frågan om en ändring av en lag hör dit, dit icke skulle höra också undersökningen av lagens verkningar. Frågan om behovet av en lag överhuvud taget, vilket också föranleder en liknande undersökning, går till lagutskottet. Frågan om en undersökning av en lags verkningar — det är verkligen mycket ovanligt, att detta blir föremål för motion, och det förekommer icke så ofta — är en sak, som också hör till lagutskottet enligt sakens natur. Därtill kommer, att dessa frågor ha vid tre riksdagar förut behandlats av lagutskottet, och den formulering, som jag använt i min kläm, är den formulering, som Andra kammaren en gång antog med bifall till talmannens reservation i lagutskottet vid behandling av en sådan fråga.

Nu har emellertid talmanskonferensen bestämt, att saken icke skall gå till lagutskottet. Jag är dock övertygad om, att hade talmannen haft en annan uppfattning från början, hade talmanskonferensen låtit den gälla, men det är så, att det, som en gång blir fastslaget, i synnerhet av högre auktoriteter, måste upprätthållas, ehuru åtminstone menige man, som icke äro förvillade av de formella synpunkterna, nog känna, att det ligger något även under mitt resonemang, och jag såg förresten också, att det var flera här, som nu nickade.

Jag vill erinra om, att det var en liten fråga uppe här i går, där herr Zetterstrand uppträdde och talade om hur utmärkt det var och hur ofantligt kraftiga och fördelaktiga verkningar det hade, att man skrev vad jag kallar falska proto-

Ang. återlämnande av en i andra kammaren väckt motion.

(Forts.)

Ang. återlämnande av en i andra kammaren väckt motion.
(Forts.)

koll inom riksdagen över motionernas väckande — d. v. s. icke tog dem i den ordning motionerna blivit väckta, utan rörde om dem huller om buller, så att det blev så osystematiskt som möjligt i fråga om motionernas innehålls synpunkt — därför att, när motionerna remitterats till ett utskott, man för att sammanföra dem icke skulle behöva riva sönder häftena.

Ja, det är sådana formella synpunkter, som göra sig gällande i allt, och det är klart, att herr Zetterstrand förde talan i frågan, då han är denna oredas andlige fader. Nu spelar denna uppfattning ingen roll visserligen, ty i anledning av en motion, som jag väckte i fjol för att bringa reda i saken, uppstod en liten debatt, som gav till resultat, att motionerna nu kunna skiljas åt i häften utan att något, som icke hör till dem, behöver följa med. Varje motion lär nämligen nu sluta med ett vitt blad och börjar på ny höggersida, varigenom sålunda den av herr Zetterstrand startade reformen blivit betydelselös.

Emellertid kan man icke göra det omöjliga, och jag vill icke begära votering, men jag skulle i alla fall vilja hemställa, att motionen måtte hänvisas till lagutskottet.

Vidare anförde:

Herr Pettersson i Södertälje: Oaktat den föregående ärade talaren i kammarledamöternas nickningar ansåg sig kunna läsa bifall till *sin* åsikt, vågar jag dock tro, att kammaren håller på att grundlagen skall gälla även i en fråga, som kan synas obetydlig. Det står i riksdagsordningen, att lagutskottet skall avgiva förslag i frågor om: »stiftande, ändring, förklaring eller upphävande» av vissa slags lagar. Det står icke, att lagutskottet skall behandla alla motioner, i vilka ordet *lag* förekommer eller alla de motioner, som i ett eller annat hänseende beröra en lag, utan det står, att lagutskottet skall behandla frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av vissa slags lagar. Den motion, varom här är fråga, går ut på en framställning, att »riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära en undersökning angående verkningarna av de norrländska arrende- och vanhävdslagarna samt på sätt som finnes lämpligt framlägga resultatet av denna undersökning». Jag har svårt att finna, hur man skall kunna ur denna hemställan läsa ut ett förslag om stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av lag. Om det vore riktigt, att en hemställan av den lydelse, som denna motion innehåller, skulle gå till lagutskottet, är jag rädd för, att åtskilliga av de tillfälliga utskotten skulle bliva fullkomligt utan arbete. Här ha under de sista åren väckts förslag exempelvis om utredning angående åstadkommande av en förhandlingsordning mellan personalen vid statens verk och dess överordnade, om maximalarbetsdag m. m. och dylika förslag hava, då de ej gått ut på en hemställan om lagstiftning, hänvisats till tillfälligt utskotts behandling. Sådant har skett,

oaktat man haft klart för sig, att om dessa förslag skulle komma att bifallas och riksdagen sålunda besluta att skriva till Kungl. Maj:t med begäran om en utredning uti ifrågavarande ämnen, det hela kunnat resultera i framläggande av lagförslag. Det är också sannolikt, att om herr Lindhagens framställning i denna motion skulle bifallas, det möjligen skulle kunna föranleda till ett framläggande av ett lagförslag av Kungl. Maj:t eller av herr Lindhagen själv. Men det kan icke påstås, att denna hemställan *innehåller* en begäran om stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av viss slags lag.

Ang. återlämnande av en i andra kammaren väckt motion.
(Forts.)

Med all respekt för »sakens natur», herr Lindhagen, lär det väl icke gå för sig att avgöra sådana frågor som denna med hänsyn till »sakens natur», när man har klar och tydlig grundlag att rätta sig efter.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Eftersom vi ha så god tid på oss som vi ha för närvarande, har jag begärt ordet igen för att säga ytterligare några ord i denna lilla fråga.

Först och främst vill jag då säga, att det är icke frågan om en *begäran att få en lag*, som enligt grundlagen skall hänvisas till lagutskottet, utan det står *frågor om en lagstiftning*, och detta är väl en fråga om lagstiftning om någon.

För övrigt vill jag fästa den sista talarens uppmärksamhet på, att man kan ha motsatta åsikter i denna sak, vilket ju också framgår av min framställning. Vid avgörandet inom lagutskottet var det fyra röster, för att saken skulle stanna hos lagutskottet. Jag vill dessutom säga, att jag tycker, att det är bra bedrövligt med dessa partihänsyn i allmänhet, som bland annat taga sig uttryck i, att hur en omröstning än utfaller i ett utskott, komma likväl åsikterna aldrig fram i reservationer, därför att man känner en viss solidaritet med sitt parti. Jag tycker, att frågorna skulle bli klarare och kunna bedömas lättare, om de, som ha en annan åsikt än majoriteten, ville reservera sig i denna riktning.

I detta fall var det två liberaler, som hade samma uppfattning som jag, och herr Lindqvist.

Jag är verkligen mycket tveksam, om jag skall begära votering eller icke, men jag vidhåller under alla förhållanden mitt yrkande.

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Då jag i likhet med herr Lindhagen har reserverat mig emot lagutskottets förslag att återförvisa denna motion, anser jag mig pliktig här i kammaren säga att jag för min del anser, att lagutskottet handlat med alltför stor formalism i detta återförvisande av motionen. Förhållandet är det, att motionen i fråga har behandlats tidigare i lagutskottet; och anledningen till att densamma i år icke upptagits där, är, att klämman i densamma

Ang. återlämnande av en i andra kammaren väckt motion.
(Forts.)

fått något ändrad lydelse. Att den fått denna ändrade lydelse, synes bero därpå, att herr Lindhagen tagit upp en reservation, som avgavs i lagutskottet förra gången, denna motion behandlades där. Såvitt jag kunnat finna, har han gjort detta i akt och mening, att lagutskottet skulle ställa sig mera välvilligt till de i hans motion framförda synpunkterna. Men på grund av just detta sakförhållande att herr Lindhagen sökt stödja sig på vad som inträffade i lagutskottet förra gången säger lagutskottet nu: »nej, då taga vi icke befattning med denna motion». Det förefaller mig vara alltför stor formalism och en formalism, som tar ett sådant uttryck, att den vittnar om oginhet, vilket icke verkar så särdeles välgörande. Det är av denna anledning, som jag för min del reserverat mig mot lagutskottets beslut; och såsom följd därav kan jag icke annat än instämma i herr Lindhagens nu gjorda yrkande.

Herr Jansson i Edsbäcken: Med anledning av vad herr Lindhagen här nämnde beträffande de två liberala ledamöter, som inom utskottet röstat på samma sätt som han och herr Lindqvist, anser jag mig, då jag var en av dem, vara pliktig erinra något i denna sak.

Skälet varför jag gjorde det var, att jag ansåg denna fråga höra till lagutskottet, därför att utskottet haft saken till behandling förut. Men när utskottet beslöt att återförvisa motionen, ansåg jag mig icke behöva reservera mig mot ett sådant beslut, då det var av så pass underordnad betydelse, vilket utskott som fick behandla frågan, lagutskottet eller ett tillfälligt. Det var min ståndpunkt. Jag röstade sålunda visserligen för att motionen skulle stanna inom lagutskottet, men det kunde icke falla mig in att reservera mig mot det beslut lagutskottet kommit till.

Herr Holmdahl: Herr talman! Jag ber att till alla delar få instämma i det uttalande, som här gjorts av lagutskottets ordförande. Även med den mest hårdagna tolkning lär det vara alldeles omöjligt att få fram ur denna motions kläm något yrkande om ändring av lag eller stiftande av ny lag eller upphävande av lag och ännu mindre något yrkande om lagförklaring. Visserligen framhölls inom lagutskottet av en ledamot, att här skulle föreligga en tydlig begäran om lagförklaring, men detta måste uppenbarligen ha berott på ett missförstånd. En lagförklaring innebär ett uttalande om *huru* en lag skall tolkas, men motionären har ju här icke begärt någon utredning om huru lagen i fråga skall tolkas, utan huru denna lag hittills har verkat. Och detta är, såsom var och en kan förstå, något helt annat.

Det har vidare framhållits, att samma yrkande skulle förut ha framställts, och att lagutskottet då upptagit och behandlat frågan. Ja, det är nog riktigt, men då har motionären därjämte yrkat, att, därest utredningen därtill skulle föranleda, rege-

ringen måtte framlägga förslag till förbättring av den lag, varom här är fråga. Men en förbättring av en lag kan som bekant icke äga rum utan en lagändring. Under sådana förhållanden hade lagutskottet *då* full anledning att upptaga och behandla motionen.

Ang. återlämnande av en i andra kammaren väckt motion.
(Forts.)

Herr Lindqvist yttrade, att det vore en oginhet ifrån lagutskottets sida att icke upptaga denna motion till behandling. Detta vill jag på det bestämdaste protestera emot. Även med den allra bästa vilja har lagutskottet icke kunnat göra annat i detta fall än vad det gjort, då som bekant grundlagarna skola tolkas efter ordalydelsen och lagen i denna del är fullt klar och tydlig.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Branting: Herr talman! Herr Lindhagen nämnde, att denna sak varit på tal i talmanskonferensen. Jag ber då att få upplysa om, att jag för min del där sökte göra gällande ungefär de synpunkter, som framförts här av motionären, då han yrkar på att få sin motion behandlad av lagutskottet, då samma motion, när den förekom i sammanhang med andra hans yrkanden, behandlats av detta utskott. Men jag måste ärligt bekänna, att den argumentation, som framfördes mot denna ståndpunkt, synes mig vara även sakligt så starkt grundad, att det icke är riktigt rättvist att tala om, att det här skulle vara endast formalism, som hindrade ett sådant tillvägagångssätt, som här av utskottet föreslagits.

Först och främst bör ju erinras därom, att det väl icke ifrågasattes från något håll, att icke motionen skulle bli ordentligt behandlad, även om den komme till ett annat utskott än lagutskottet. Den kommer väl i så fall, antar jag, att gå till det tillfälliga utskott, som kallas det sociala eller fjärde tillfälliga utskottet, där man naturligtvis har att påräkna ett mycket stort intresse även för de frågor, som behandlas i den här förevarande motionen. Jag tror således, att man bör alldeles uteliminera tanken på, att det skulle vara fråga om något mindre gynnsamt behandlingssätt, ifall man väljer den ena eller andra vägen.

Men hur ligger då saken i verkligheten? Förut ha, i sammanhang med yrkanden på lagändring, samma yrkande som nu framförts, och det följde då med dessa andra yrkanden till lagutskottet, därför att det var så nära sammanvävt och sammanhängande med dessa lagändringar. Nu ha icke några dylika yrkanden upptagits denna gång, utan det är fråga enbart om den undersökning, som här föreslås. Har man då verkligen möjlighet att kunna säga, att ett på detta sätt från annat sammanhang frigjort yrkande med nödvändighet bör gå till lagutskottet, därför att det förut, när det stod i samband med andra yrkanden, gick till lagutskottet? Jag tror icke, att denna ståndpunkt

Ang. återlämnande av en i andra kammaren väckt motion.

(Forts.)

är försvarlig och hållbar, utan det förefaller mig, som om de starkare skälen ändå ligga på den sidan, där man anser, att man här har, såsom uttrycktes i den nyss av mig berörda diskussionen, ett ganska typiskt exempel på en motion, som bör gå till tillfälligt utskott.

Under dessa förhållanden har jag icke kunnat vidhålla den uppfattning, med vilken jag började den lilla diskussionen inom talmanskonferensen, utan måste erkänna, att det synes mig, att de bättre skälen denna gång ligga på den sidan, som håller på, att motionen bör behandlas av tillfälligt utskott; och som jag redan framhållit, behandlingen blir god även där likasåväl som uti lagutskottet, och då har man icke heller något reelt och viktigt skäl, varför man skulle envisas att hålla på, att den skall behandlas av lagutskottet.

Herr Lindhagen: Den siste talarens framställning visar, att man inom talmanskonferensen icke fått en fullständig redogörelse för, huru det rätteligen förhåller sig med denna sak. När denna fråga här förut varit före, har den visserligen i flera fall varit sammanknuten med frågor om ändringar i lagar, men den har också kommit fristående, såsom skedde första gången år 1910. Nämda år föreslogs en undersökning i fråga om två av Norrlandslagarna med ett tillägg, däri hemställdes om framläggande av det förslag till förbättringar i berörda lagar, som eventuellt i anledning av undersökningen behövdes. Frågan var icke då såsom de andra gångerna sammanknuten med fristående punkter om verkliga lagändringar. Det är just herr Widéns reservation år 1910 till lagutskottets hemställan i anledning av en min motion i ämnet, där frågan kom alldeles för sig själv, som jag här följt, och det är således i alla fall någon skillnad härvidlag.

Vad angår herr Brantings påstående, att detta skulle vara ett typiskt exempel på ett sådant fall, där en motion just bör komma till ett tillfälligt utskott, så är ju det mycket sagt. Ett typiskt exempel på en motion, som bör gå till ett tillfälligt utskott, är en sådan motion, som alldeles ostridigt hör dit. Men det nu föreliggande fallet är ju minst sagt mycket tveksamt, och enligt min åsikt är det ett typiskt exempel på ett sådant fall, där en motion på grund av lagens form hänvisas till tillfälligt utskott, ehuru motionen på grund av sin natur hör till ständigt utskotts handläggning.

Med anledning av herr Brantings erinran om den fördelaktiga behandling, som motionen kan få i ett tillfälligt och i ett ständigt utskott, vill jag endast säga, att varför jag i detta fall är tveksam att begära votering är därför, att jag för det första vet, att när alla auktoriteter sagt sitt ord, kommer alltid en annan mening i minoritet, även om den får många röster, och då blir votering onödig, och vidare därför, att jag är övertygad om, att i det fjärde tillfälliga utskottet skall verk-

ligen denna fråga kanske få en bättre behandling från saklig synpunkt än inom det nuvarande lagutskottet, och därför unnar jag saken den utgång, som här blir. Men jag tycker fortfarande, att man i alla fall måste upprätthålla en förnuftig princip i fråga om ärendenas hänvisande till utskott, och det är därför, som jag fortfarande högeligen vidhåller mitt yrkande.

Ang. återlämnande av en i andra kammaren väckt motion.
(Forts.)

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen propositioner å dels bifall till utskottets hemställan, dels ock avslag å samma hemställan; och fattade kammaren beslut i enlighet med förstnämnda proposition.

Härefter beslöt kammaren hänvisa ifrågavarande motion till behandling av sitt fjärde tillfälliga utskott.

§ 7.

Föredrogs riksdagens kanlideputerades memorial, nr 1, angående antagande av tjäntemän i riksdagens kansli.

Vad kanlideputerade anmält och hemställt godkändes.

§ 8.

Vidare föredrogs Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts memorial, nr 1, med anhållan att få till kammaren återlämna de till utskottet remitterade motionerna nr 93 och 94.

Med bifall till vad utskottet hemställt beslöt kammaren hänvisa ifrågavarande motioner till jordbruksutskottet.

§ 9.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Interpellation.

Herr Ekerot, som yttrade: Potatisodlingen är av mycket stor betydelse för det svenska jordbruket. Inom större delen av vårt land odlas potatis för att fylla det lokala behovet av mat- och foderpotatis, men inom vissa områden, där jorden är synnerligen lämplig, odlas den i större skala såsom handelsväxt. Sådana områden äro större delen av Kristianstads och Blekinge län samt vissa områden av Malmöhus, Skaraborgs och Älvsborgs län m. fl. Den inom dessa områden till försäljning odlade potatisen har funnit avsättning huvudsakligen till brännerier och stärkelsefabriker samt i någon mån såsom matpotatis till våra större städer.

Sista årets skörd av potatis var i allmänhet synnerligen rik, och på grund av begränsad tillverkning av sprit och stärkelse hava svårigheter yppat sig beträffande potatisskördens avsättning. Som exempel kan nämnas, att inom en enda socken i Kristianstads län fanns vid nyåret enligt mig lämnad uppgift c:a 40,000 hl. potatis, som utbjödos till försäljning utan

Interpellation. utsikt att då finna köpare. Från andra orter meddelas, att (Forts.) jordbrukare, som varit i behov av penningar till räntor och utskylder, voro nödsakade att sälja sin potatis till snart sagt vilket pris som helst och erhållit t. o. m. endast kr. 1:50 pr hektoliter. Medan jordbrukare, som på samma gång äro delägare i industriella anläggningar, såsom brännerier och stärkelsefabriker, hittills kunnat avsätta sin potatisskörd, drabba svårigheterna jordbrukare, som sakna dylik avsättning, och av dessa äro flertalet småbrukare.

Under slutet av år 1913 började en mycket lovande export av matpotatis till Nordamerikas Förenta Stater. Inom kort var dock denna utväg för avsättning stängd. Amerikanska regeringen utfärdade införselbud för all potatis från länder, som icke uppfyllde vissa bestämmelser beträffande garanti för potatisens frihet från vissa sjukdomar, bland dessa den i trakten av Stockholm år 1912 konstaterade, för potatisodlingen ytterst farliga potatiskräftan. Denna sjukdom har tydligen införts från utlandet.

De av amerikanska regeringen utfärdade bestämmelserna verka som importförbud, och den lovande exporten har avstannat. Den inhemska avsättningen av matpotatis från landets sydliga delar kan endast med svårighet äga rum på grund av de långa och dyra järnvägsfrakterna. Därtill kommer, att huvudstaden och vissa delar av Norrland hämta större delen av sitt behov av matpotatis från utlandet, och enligt uppgifter i tidningspressen förekommer t. o. m. inom armén i vissa fall utspisning med utländsk potatis.

Genom en för varje år ytterligare minskad avsättning av potatis till brännerierna, varpå vi tydligen kunna vara beredda, komma potatisodlarna i en ännu svårare ställning. Någon ökad avsättning till stärkelseindustrien kan icke påräknas, snarare tvärtom. På grund av tullsänkningen å sirap torde nämligen sirapstillverkningen inom landet komma att minskas och i samma mån förbrukas mindre mängder glykos, som tillverkas av stärkelse. Tillverkning av foderämnen av potatis, som försöksvis anordnas, kan knappast upptagas, dels på grund av att majsens ersätter detta foder, dels på grund av höga bränslepriser.

Det är förklarligt, att man i trakter, där odling av potatis är en av jordbrukets främsta inkomstkällor och där denna kulturväxt har minst lika stor betydelse som sockerbetorna på den bättre jorden, med oro ser framtiden till mötes. En minskad avsättning av potatis medför en ytterst kännbar tillbakagång inom jordbruket, och den för potatisodling hittills använda jorden, som i allmänhet är av dålig beskaffenhet, kan icke giva lika värdefulla skördar av andra växter.

I sammanhang härmed tillåter jag mig anföra följande notis, som jag för några dagar sedan läste i en tidning: »*Danmark och potatisimportförbudet i Amerika.* Vid möte i måndags i

danska lantbruksministeriet mellan regeringens medlemmar och representanter för export- och lantbruksföreningar beslöts att oförtövat ingå till de amerikanska myndigheterna med begäran om potatisförbudets upphävande för Danmarks vidkommande. För att motarbeta de från utlandet kommande potatissjukdomarnas utbredning i landet, dryftar man även möjligheten av ett danskt importförbud. Ett lagförslag i denna riktning lär vara att förvänta under nu pågående riksdag.» Om denna notis är riktig, vilket jag har all anledning förmoda, synes man i Danmark även från regeringens sida fästa stort avseende både vid potatisodlingen och potatisexporten.

Det är tydligt, att potatisodlarna nu själva måste göra vad de kunna för att finna nya utvägar för avsättningen av sin odlings alster, men det är lika tydligt, att härför kräves medverkan från myndigheternas sida. På grund av frågans stora vikt för avsevärda delar av vårt land anhåller jag om kammarens tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet framställa följande frågor:

1) Hava åtgärder vidtagits eller kunna sådana inom den närmaste tiden förväntas, avseende att skydda vårt land för i vissa europeiska länder såsom England och Tyskland uppträdande farliga potatissjukdomar av sådan art, att deras införande i landet försvårar exporten av svensk potatis?

2) Kunna andra åtgärder inom den närmaste tiden förväntas, som avse underlättandet av avsättningen av svensk potatis dels inom landet, och dels till utlandet?

Denna framställning blev på begäran bordlagd.

§ 10.

Herr talmannen gav vidare, på begäran, ordet till

Interpellation.

Herr Palmstierna, och yttrade denne: Efter ett den 24 april 1913 med representanter för olika makter hållet sammanträde har Förenta staternas utrikesminister Bryan tillställt makterna ett förslag till konvention, vari avtalas, att resp. kontrahenter överenskomma om, att alla tvistefrågor av vad slag de vara må skola, när diplomatiska förhandlingar icke kunna lösa konflikten, hänskjutas till en internationell undersökningskommission, angående vars sammansättning särskilt bestämmes, samt att kontrahenterna icke under den tid, kommissionens arbete pågår, förklara krig eller öppna fientligheter mot varandra. Enligt presidenten Wilsons budskap till kongressen den 3 december 1913 hade 31 stater såsom svar å denna rundskrivelse meddelat sin anslutning i princip till förslaget, och senare lär mellan Holland och Förenta staterna en traktat i överensstämmelse därmed blivit ingången.

Med anledning härav anhåller jag att till hans excellens

Interpellation. herr ministern för utrikes ärendena få framställa följande spörsmål:
(Forts.)

Är Regeringen beredd att för Sveriges del med Förenta staterna och andra makter sluta avtal på grundval av ovannämnda principer samt att vid nästkommande Haagkonferens medverka vid uppgörandet av en allmän konvention mellan staterna i överensstämmelse med nu angivna grundsatser?

Jämväl herr Palmstiernas ifrågavarande framställning bordlades på begäran.

§ 11.

Avgåvos följande nya motioner nämligen av:

herr *Starbäck*, nr 242, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förvärv för statens räkning av ön »Jungfrun» i Kalmarsund såsom fridlyst nationalpark;

herr *Linders*, nr 243, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående omorganisation av hushållningssällskapen;

herr *Winberg*, nr 244, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för den med vagnväxling sysselsatta järnvägspersonalens skyddande mot olycksfall;

herr *Olofsson* i Digernäs *m. fl.*, nr 245, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om viss ändring i villkoren för anslaget till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar;

herr *Andersson* i Knäppinge, nr 246, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående bibehållande av den vissa socknar å Öland tillkommande rätt till utsyning av ved och virke från Böda kronopark;

herr *Akertlund*, nr 247, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i vad mån de fördelar, som genom livsmedelstullarna beretts den jordbrukande befolkningen, bidragit till levnadskostnadernas stegring *m. m.*;

herr *Krontlund*, nr 248, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till främjande av jordbrukets och detsamma närstående näringars förseende med elektrisk kraft; och

herr *Olsson* i Ramsta, nr 249, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i vad mån landets jordbrukare tillskyndas förlust genom handeln med okontrollerade utsäden *m. m.*

Ovannämnda motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes riksdagens år 1913 församlade revisorers berättelse om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Rune</i>	under 7 dagar fr. o. m. den 4 febr.,	
» <i>Ekelund</i>	» 7 » » » 9 »	och
» <i>Bengtsson</i> i Göteborg	» 2 » » » 6 »	

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,57 e. m.

In fidem
Per Cronvall.
